

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

1 De Stipulationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

creditor, vt paulo ante explicauimus, in ius eius succedat, l. 1. si antiq. cred. pign. vend. C. nam tunc soluitur prioris obligatio, & alius succedit, vel si alius quam creditor vendat: vel debitor sol-

nat: vel alius pro eo, non retenta nominatim hypotheca. sicutur eadem. l. 2. 3. Et si de iis qui in prior. cred. loc. succ. l. 1. quib. mod. pign. vel hypoth. sol. P.

DE VERBORVM OBLIGATIONIBVS,

LIBER XXIII.

De Stipulationibus. Cap. 1.

Lib. 3. Inst. tit. 16. Lib. 45. P. tit. 1. Lib. 8. C. tit. 38.

- 1 Oratio imago mentis, unde consensu certior significatio & obligatio.
- 2 Sponsio quid, & ab sponte dicta.
- 3 Stipulatio quare verborum dicta obligatio, quid spes, stipendiave.
- 4 Stipulationis definitio: & num contractus.
- 5 Stipulationum diuisio, in conuentionales, & non conuentionales.
- 6 Rursus non conuentionales, pratorie, iudiciales, communes, & qua.
- 7 Pratorie iudiciales, iudicatum solui, rem ratam haberi, &c.
- 8 Procurator ad lites quando satisfare tenetur, & quid satisfactio.
- 9 De satisfactionibus iudicialibus.
- 10 Cautionales stipulationes qua.
- 11 Communes qua.
- 12 Dupla stipulationes, & adilitia.
- 13 Communia pratoris stipulationibus.
- 14 Stipulationum conuentionalium subdiuisio, in principales & accessorias: & qua sint, quidq. in illis considerandum, reus, primus que in stipulationem veniunt.
- 15 Res stipulata quid producat, si in commercio non sit.
- 16 Stipulari non possunt res propriae, possunt facta, sed possibilia, nec turpia.
- 17 Consensus in re stipulata adesse debet.
- 18 Persona qua idonea sunt stipulandi, & 20.
- 19 Stipulatio iuris civilis est.
- 20 Alteri facta stipulatio, quando valet etiam absenti, iung. 26.
- 21 Reus stipulandi, & reus promittendi quis dicatur.
- 22 Stipulandi qua forma: ne inter absentes, per epistolam, nuntiu, sed utroq. loquentis, & presente in continenti fiat.
- 23 Verborum stipulandi auti qua formulae, illae, sublati.
- 24 Stipulatio quando, & in quibus pro facta suppletur.
- 25 Stipulationum utilitas.
- 26 Stipulatio absenti an fiat.
- 27 Stipulationes transeunt in heredes.
- 28 Stipulationum duo fines, ad dandum, aut faciendum, aut utrumq. vnde stipulationum a iis diuisio, in dando, & faciendum consistendum.
- 29 Agere, facere, gerere, differunt.
- 30 Verborum obligatio habet actionem praestations fidei, quare.
- 31 Stipulationes sua natura sunt omnes cautionales.

Mgo mentis & animi cuiusq. vt ait Dionysius Halicarnassus, est oratio, in praefat. histor. Et Aristoteles, πρὸς ἑρμηνείας, ἐστὶ μὲν ὄρα ἐν τῇ φωνῇ, τὸν δὲ τῆς ψυχῆς πρὸς τὸν ἄλλου ἀνθρώπου ὁμιλία, καὶ τὰ γεγραμμένα, τὸν δὲ τῆς φωνῆς. Sunt igitur voces, eorum qua in anima sunt symbola: & scripta, eorum qua in voce. Et proinde ex verbis consensus iudicium certius habitum est, quam ex rei interuentu, cum homo animal sit ἄλογον, quod Graecis & rationale & loquens dicitur: quare & D. Basilus ait, ἐν γράμματι καὶ σφιδρον λέγον, ἰνδίκιον quod visamus, orationem esse vnum. D. Basilus epistol. 176. Traditque idem auctor, sermonem seu locutionem Deum hominibus largitum, propter conseruationem communicationis societatis humanae: & ad communicationem secretorum mentis, quae alius nisi eo modo cognoscere queat, idem D. Basil. in homil. ad illa verba, Μόλις attende tibi, neque quicquam aliud voluisse praesentit, quam dixerit: nec dixisse, quae iam quod prius mente agitantur. l. i. amb. quis, de rebus dubiis, in P. l. Labeo, de supell. legat. Et cum in verbis nulla est ambiguitas, frustra voluntatis quaeque

mouetur. l. ille aut ille, & l. non aliter, de legat. 3. Si igitur quis verbis promiserit, placuit inde, veluti ex consensu expresso nasci obligationem. Et cornu bos capitur, verbis ligatur homo: aut vt alii notant,

Verba ligant homines, sanctorum cornua funus. gloss. in §. 1. de oblig.

Concipiantur autem verba eo modo, quo mens obstringendi confert, quibus de voluntate sua propria sponte testantur contra-hentes, vt certum quid libere constituant. Hoc enim verbu sponsonis auctore Varrone, significat: Respondisse, inquit, Varro §. de ling. Lat. quis filiam dicebatur, quod de sponte eius, id est, voluntate exierat. Et postea, Sic depondisse animum quoq. dicitur, vt depondisse filiam, quod sua sponte statuerat finem, a qua sponte dicere, conpondere quoque dixerunt, cum a sponte responderetur, id est, ad voluntatem rogantis. §. 1. de verb. oblig. Verborum igitur obligationem, stipulationem dicimus, quod stipulum apud veteres firmum appellabatur, forte ab stipite: non vt voluit Varro, ab stipe, pecunia scilicet quam stipulari soleamus; Varr. 4. de ling. Lat. quamuis secundum eundem, qui pecuniam alligat, stipulari & restipulari dicitur, & inde stipendia, quod aes antiqui stipem dice-re, ab stipando, id est, componendo, quo minus loci contineret pecunia. Est & sponso stipulatio, iuxta Varronem, a voluntario & sponte, vnde & spondere & responderi, cum ad voluntatem rogantis dicitur & spondetur, id est, inquit, responderetur, Varro in §. de ling. Lat. quod & probant iura. l. 2. de sponsio. P. l. sponsio appellatur, de verb. sign.

Stipulatio est verborum conceptio, quibus is qui interrogatur, daturum, facturumve se id quod interrogatus est, respondet. l. §. stipulatio, de verb. oblig. l. §. verbis, & l. obligamur aut re, de acti. §. 1. de verb. oblig. Stipulator secundum Priscianum idem equod interrogo, glossa in §. praerea, in verbo stipulatus quib. mod. vel. oblig. P. atque inde stipulatus, interrogans in finitione non memini contractus, cum omnis stipulatio contractus non sit nisi conuentionalis, & potius refertur ad actum: vt quod sine verbis sit ad gestus: & ad contractum οὐδὲν ἀγνοῦν, l. si non sortem, 26. §. si decem, de v. sur. in P.

Stipulationum tria conuentionales sunt, aliae non conuentionales. l. stipulationum aliae, §. conuentionales de ver. oblig. P. Conuentionales vocat Pomponius, quae ex conuentione eorum sunt quarum totidem genera sunt, quot pene dixerim rerum contrahendum. Nam & ipse ex verborum obligatione sunt, & pendunt ex negotio contracto. l. Labeo, 29. de verb. sign. in P. Iulianus conuentionales dicit, quae ex conuentione vtriusque partis concipiuntur, hoc est, neque iussu iudicis, neque iussu pratoris. §. conuentionales, de diuis. stipulat. ap. Inst. in lib. 3. tit. 19. Sic liberae sunt conuentionalium formulae quia contrahentibus parum temperare pro arbitrio liberum est, l. §. si conueniat, de pos. P. l. in conuentionalibus, §. 2. de verb. oblig. cum diuersum sit in pratoris, ex quibus nihil immutandum est. d. l. in conuentionalibus, & l. nec ex pratorie, de regul. iur. in P.

Non conuentionales sunt, aut dumtaxat iudiciales, aut pratorie, aut communes. d. l. §. de verb. oblig. P. §. 1. de diuis. stipulat. Pratorie rursus, aut iudiciales, aut cautionales, aut communes l. de praet. stipulat. 46. P. tit. 5. Iudiciales sunt dumtaxat, quae a iudice officio proficiuntur. d. l. §. iudiciales, de verb. oblig. & §. 1. vers. iudiciales, de diuis. stipulationum. Pratorie quae a iudice officio proficiuntur, d. l. §. pratorie, & in §. pratorie, de diuis. stipulat. Inter iudiciales sunt, d. §. 1. de diuis. stipulat. de dolo cautio, d. §. 1. & §. iudiciales, l. §. exempl. in l. creditor, de pign. actio. P. de persequendo seru. qui in fuga est, & de eius restituendo pretio, d. §. 1. & l. si, cum exceptione, §. quod si homo, l. redhibere, §. fir. de edil. edict. P. Differt igitur autem in pluribus iudiciales quae pratoris non sunt, a pratoris, quod pratorie ex pratoris auctoritate seu edicto proponantur, & possint sine iudicio praecedente peti. Iudiciales

dicialia potro, ex aliorum quam pratorum auctoritate, puta, Cef-
 fatum vel aliorum nomothetarum, habet definitam naturam ob
 iudicia iam cepta per consequentiam praestanda. *notat gloss. in §.
 pratoria. ad verbum veniunt, de diuis. stipulationum.* Habent tamen
 pratoriae & suas iudiciales, quae propter iudicium interponun-
 tur, quales ratum iudicium haberi, l. 1. §. iudicialis, de praes. stipula.
 P. tit. rem ratam haberi. lib. 4. P. tit. 8. iudicatum solui, d. §. iu-
 dicialis, & tot. iudic. sol. lib. 4. P. tit. 7. de operis noui nuntiatione,
 de opere demoliendo, si iudicatum sit. l. stipulatio, de operis noui
 nuntiat. in P. Per iudicatum solui stipulationem olim quis an-
 tequam litem contestaretur, tria promittebat. Primum quid de-
 fenderet, quod dolus abesset, quod iudicatum solueret. Atque
 qui suo vel alieno nomine conueniebatur, hac stipulatione caue-
 bat: & si alieno, adhuc, ratum habiturum dominum. At hodie
 qui nomine suo agit vel defendit, nullam satisfactionem pro re
 reddenda, an pro litem aetimatione praestat, sed pro sua ratum per-
 sona, quod in iudicio permaneat, cum iureiurando, vocantque
 hanc cautionem iuratoriariam. §. 1. & §. sed hodie, de satisfactio. apud
 Justinian. lib. 4. Inst. tit. 11.

8 *¶* Alienae tamen litis defensor siue procurator, siue alius, non
 nisi cum satisfactioe & stipulatione idoneus est: ideo promitte-
 re debet iudicatum solui, vel defendere, vel in iudicio, vel extra,
 eaque stipulatione se & heredes obstringit. §. fin. autem pro procu-
 ratore, & §. seg. eod. tit. de satisfactioe. Et si non doceat procu-
 rator de mandato, de rato quoque caueri debet, per tit. rem ratam
 haberi, P. Nisi apud acta datus sit: quia tunc non de rato, sed
 tantum de defendendo caueri debet. l. 1. C. de satisfactio.

9 *¶* Satisfactio tamen pro nihilo aliud est, quam quando aduersario,
 pro eo quod a nobis petit, ita cauemus, vt eum securum redda-
 mus, l. qui satisfactio cogant. in P. Quo titulo & traditum de satisfac-
 tione iudicio sibi, iudicatum solui, & quae personae latidant, vt
 quae per se iudicio interesse nequeunt, condemnationis subeundae
 causa: tractatur autem de effecta cautionum iudicium sitit di
 causa factarum, tit. si quis cautionem. & in eius l. 2. de impedimentis le-
 gitimis quae committit stipulationem non sinant. Sicut & in toto
 titulo, de eo per quem fact. erit.

10 *¶* Cautionales tamen stipulationes pratoriae, quamuis omnes dici
 possint generaliter, quod per eas omnes nobis propiciamus & ca-
 ueamus. tamen singulariter illae huiusmodi dicuntur, quae ad in-
 stituta actioni nobis caueri propiciant: vt quae noua de robor de-
 bito addunt, qualis est stipulatio de legato praestando, rem ratam
 haberi, de damno infecto. in l. 1. §. cautionales, de praes. stipulat. P.

11 *¶* Communes tamen sunt, quae a pratoris auctoritate nullo praecedente
 iudicio, vel eo intercedente ex iudicis alterius officio, si expe-
 ditur illi vt deatur, interponi possunt: quales, rem ratam haberi, &
 rem pupilli saluam fore. §. si de diuis. stip. ap. Inst. l. 1. §. communes de
 prator. stip. P. l. 5. §. communes de verb. obl. P. §. Addit tamen Pomponius
 stipulatione duplae, quae & iudice, & ab adilito edicto venit, d. l.
 §. §. communes l. emtori, de emitt. in P. edititae namque stipulationes,
 iuris prouti consentur. §. pratoria, de diuis. stip. §. proponebant, de iur.
 nat. §. Commune tamen pratoris stipulationibus vt latidetur, Paul. l.

12 *¶* Praeterea stipulatio id est, datur fidei iussores, non pignora, l. pratoria
 stipulationes. l. 7. eod. tit. & procurator per eas quae rat domino, l. in
 omnib. §. 5. eod. potaque illis inferri, l. in omnib. §. 6. eod. possit, & repa-
 ti possunt, sine culpa stipulatoris, cautum esse desinat. l. pratoria
 autem, §. 4. eod. P. Sunt aliae diuisiones stipulationum, de quibus in
 actione earum postea.

13 *¶* Alia tamen diuisio stipulationum conuentionalium, vt aliae fiant
 per se principaliter, aliae sint cum aliis. Principaliter fiant, quae sine
 alio contractu fiant: aliae ad alios contractus referuntur, vt fidei iussio,
 expromissio, adpromissio, constitutum, adiectur & pollicitatio.
 In omnibus cuiuscumque sunt speciei, res contemplabimur, quae in
 stipulationem veniunt, personae stipulantium, quod geritur, seu
 formulam contrahendi vel stipulandi, & reliqua quae in aliis con-
 tractibus. Res omnes quae dominio nostro subiacentur, siue mo-
 biles, siue sibi sunt, in stipulationem deduci possunt. Sicut contra,
 quae non sunt in commercio nostro, excluduntur, §. 1. de inutil. stip.
 vt sacrae, religiosae, liber homo, &c. l. inter stipulantes §. sacrae,
 de verb. oblig. §. ad em iuris, de inutil. stip. §. Si tamen res in com-
 mercio promittentis non est, sed tamen a alterius, & in suo etiam
 aliquo modo esse possit recte stipulationem admittere, l. multum
 interest, §. 4. de verb. obl. P. nam est praestare non possit facto alienam
 rem stipulator, nihilominus tenetur ad id quod interest, l.
 mortuus homo, §. Labo, de leg. 2. Item erit inutilis stipulatio, si quis
 stipuletur dari vel fieri, quod natura non concedit, vel si lex fieri

prohibeat, idque habeat perpetuam prohibitionis causam. l. si sti-
 puler. §. 5. de verb. oblig. Res tamen nemo stipulari dari sibi
 potest, nisi in eum casum quo res sua esse desinere potest. l. nemo
 rem suam, in l. 2. §. 2. l. si rem meam, de verb. ob. §. item nemo, de snui.
 stip. Quia scilicet dari cuiquam id intelligitur, quod ita datur vt ei-
 us fiat: nec res quae iam domini est, magis eius fieri potest, §. sic
 ita quae discretis, de act. l. 3. §. ex plurimis, de acquir. possess. §. sed cessi
 rem legataris, de leg. quamuis recte rem suam sibi tradi stipuletur
 seu restitui. l. nemo, in l. respons. de verb. oblig. In stipulationem veni-
 unt & facta, §. fin. de verb. oblig. l. 2. eo. tit. P. non tamen facta im-
 possibilis iure, aut natura, l. si stipuler. l. generaliter. l. veluis, de verb.
 oblig. P. potissimum vbi impossibile affirmatiue concipiatur, vt si
 caelum digito terigeris. Quia si negatiue, non vitatur stipulatio:
 vt si digito caelum non terigeris. l. impossibile, & l. si homo mortuus,
 de verb. oblig. P. l. impossibile, de reg. iur. Turpis itaque causa, vt
 iure impossibilis, l. si quis qui, de condit. inst. P. §. item contra, de inu-
 til. stipul. & contra bonos mores, stipulatione non re comprehen-
 detur: velati si de futura sit successione. l. stipulatio hoc modo, de
 verb. oblig. l. ex eo, de inutil. stip. C. Et iure submota est Octacilia
 Lateraneensis, quae commercium libidinis habebat cum Vifello
 Verone, a petitione trecentum millium nummum, quos sti-
 pulata erat, & spoponderat Caius Vifellius Varro, dante graui mor-
 bo laborabat, sed eo consilio & animo, vt si quid humanitus et
 contigisset, tam a suis heredibus Octacilia peteret, velut genus a-
 liquod legati, ita sub titulo creditae pecuniae recta in honesta libe-
 ralitate, Valer. Maximus lib. 8. c. 2. Consentire autem debent, qui
 contrahunt de re seu materia, cuius error & dissensus vitiat sti-
 pulationem. §. si de alia, de inutil. stip. Personae, tamen quae huic stipulationi
 idoneae, illae erunt quae pacifici libere possunt, si modo loqui pos-
 sunt, & nisi expresse prohibeantur. Et proinde excipiuntur mutos,
 surdos, §. mutum, de inutil. stipul. l. 1. de verb. oblig. §. si de act. P. fu-
 riosos, §. furiosos, de inutil. stip. l. si a reo, §. 3. de iudic. P. l. in ne-
 gatiis, §. l. furiosus, §. 4. de reg. iur. Neque enim verba obligant, nisi
 adsit voluntas obligandi, l. omnis, 1. de contrah. stipul. C. & in l. non
 solum, §. 1. de actio. P. quae nulla inest furiosis, l. furiosus, §. 4. de reg. iur.
 l. 2. §. 2. de iur. co. P. ita & infans reicitur ab stipulatione. §. pu-
 pillus, vers. nam quod diximus, de inutil. stip. Pupillus tamen sine au-
 ctoritate tutoris non obligatur stipulatione, alios tamen sibi obli-
 gat. l. in intelis, & l. si pupillus, de verb. obl. l. fin. §. 1. co. d. §. pupillus, l.
 1. C. de inutil. stip. lib. 8. tit. 39. Pubes tamen sine curatoris aucto-
 ritate obligatur ex stipulatu, l. puberes, 1. de verb. oblig. l. neque tu-
 roribus, l. 7. de contrah. & com. stip. C. quamuis & huic si iustus sit per
 restitutionem tubenatur, l. si curatorem, de in integ. rest. Sic cum
 bonis lateri datur est, stipulando sibi acquirit, alius non obligatur.
 l. si cui bonis, §. de verb. oblig. At qui in aliena potestate sunt, vt ser-
 ui, suo nomine recte sibi non stipulantur, quae iuris sunt, sed quae
 facti. l. stipulatio ista habere licere, §. 8. §. si quis sunt, de verb. oblig. §. 1.
 de stip. seruor. §. Exstant tituli de stipulatione seruorum, lib. 4. §. P.
 tit. 3. §. lib. 3. Inst. iur. civil. tit. 17. qui hac de re plenius docere
 possunt: stipulatio quippe iuris civilis est. §. de const. de act. l. fin. de
 duob. reis, P. l. si debitor, §. 7. de fidei iussor. cuius incapaces sunt serui,
 l. quod autinet, de reg. iur. Filius familias si pupillus, nec cum patris
 auctoritate obligatur: si impubes cum eo recte stipulatur sibi, l. si
 §. 1. de verb. oblig. at siue patre recte stipulatur cum patri acquirit,
 & seruis domino, d. l. stipulatio ista, §. 1. qui. §. Estque hic casus, quo
 licet alteri stipulari, videlicet ei cuius iuris qui subiectus est, non
 alii nisi nostra intersit, l. stipulatio ista, §. alteri, de verb. oblig. §. alteri,
 & §. si quis alteri, §. si quis alium, de inutil. stip. l. 3. C. eo. tit. vel pro-
 curatorio, l. si procuratori praesentis, de verb. obl. P. nomine, vel no-
 bis subditis fiat, l. 2. de contrah. & com. stip. C. l. fin. C. de iur. stipu-
 lura tamen canonico valet stipulatio in alterius fauorem facta, pot-
 tissimum si adiectur iuramentum. glo. in c. notius, in 1. in verbo,
 part. 1. q. 7. arg. c. iuramenti, 2. q. 5. l. 1. de constituta pecunia. Soletque
 hodie stipulatio alteri ab alteri facta valere, propter sponsonem &
 acceptationem, quam tabellio vel alius ab alteri nomine facit. In-
 utilis porro illa stipulatio, si vel ab eo stipulatis qui tuo iuri subie-
 ctus est, vel si a re stipuleatur. §. item inutilis, de inutil. stip. l. de con-
 trah. emt. C. Filius familias maior recte aliis stipulatur & obligatur,
 l. cum filius familias, §. 49. §. l. si seruus, 1. 4. §. 1. de verb. oblig. §. item in-
 utilis, de inutil. stip. l. si quis, §. 4. de pecul. nisi quatenus facessit. Ser-
 uus tamen Macedonijum l. 1. ad Senat. ius. Macedon. §. Qui tamen stipula-
 tur reus stipulandi dicitur: qui promittit, reus promittendi habe-
 tur, vt notat Modestinus, l. 1. de duobus reis, lib. 4. §. P. tit. 2. & v-
 nus, & duo, & plures rei promittendi & stipulandi esse possunt,
 l. 3. §. 4. de duobus reis, l. nemo, §. eodem. Reus a re dicitur,

dum de re eius agitur, c. forus, de verborum significationib. Cicero 2. de Orator. Plurim autem cum res stipulando & promittendo agatur illi & rei promittendi & stipulandi dicentur. l. duos reos. in princip. §. 1. de duobus reis. l. si ex duobus, l. 12. eod. si plures simul interrogent, simulque plures promittant: quamuis sit disparitas modi promittendi, vt si alter pure, alter cum conditione promiserit. l. ex duobus, l. 7. eod. vel quamuis ad sit disparitas locorum, l. eandem rem, §. fin. eodem titul. vel personarum, l. si ex duobus, l. 12. §. si a Titio. eod. titul. & quamuis alius sit contractus quam stipulationis, cum in aliis quoque constitui possint duo rei vel plures, vt in emtione, venditione, disposito, commodato, lectione, l. eandem rem, §. eod. licet queritur. §. duob. & l. cum apparebit, loca. P. l. si duo, de constitut. pecunia. P. disparitas tamen rei debet vel causa debendi duorum reorum constitutionem. l. si id quod, l. 15. de duobus reis, P.

22. §. Forma substantialis stipulationis habet expressionem serio factam consensus, l. Varro, §. de ling. Latin. per verba vtriusque contrahentium, l. 3. §. fin. de actio. P. l. non solum, §. eod. titul. & vtroque loquente, presente, & vocem intelligente, l. 1. de verbor. obligationib. metu & dolo non interuenientibus, l. si quidem, §. de contrah. stipulat. C. l. dolo, ca. de inutil. stipulat. interrogacione precedente, & ratione subsequente, quæ interrogacioni conueniat, licet inutilis, §. §. præterea, de inutil. stipulat. l. 1. §. si quis simpliciter, de verborum obligation. §. 1. de verbor. obligat. vnicò contextu fiat, non diuertentibus contrahentibus ad extraneos actus, nec aliis interuenientibus negotiis medijs, nisi exigua quædam obiter interponantur modico interuallo, quæ non nocent. d. l. in princip. §. §. qui præsens. & l. qua extrinsecus, & l. continuus, l. 137. de verborum obligat. Nec modicum tempus interrumpit continuitatem stipulationis, quemadmodum longius interuallum, l. duos reos. §. duo rei, de duobus reis. P. l. si ex duobus, eod. tit. sicuti in alijs, in quibus forma ex vnicò contextu pendet, & diuidi non potest. l. heredes palam, u. §. vnicò, de resam. P. Inter absentis autem fieri non potest: quia se illi mutuo exaudire non possunt, neque ideo per epistolam, vel literas, l. 3. de inutil. stipulat. §. item verbo, eod. apud Iustinia. l. 1. de verbor. obligat. l. his verbis, de duobus reis, vel nutu, l. 1. §. si quis ita, de verb. oblig.

23. §. Verba solemnia olim erant, quibus concipiebantur stipulationes: spondes? spondeo: promittis? promitto: fideiubes? fideiubeo: fide promittis? fide promitto: dabis? dabo: facies? faciam. §. in hac re, de verb. oblig. Erat & alia formula promittendi, proba dari, l. licta, si certum petat. P. l. si ita, l. 26. §. 1. de verb. oblig. apud Varro, lib. 2. de re rustica, c. 2. & alia prisca formula de qua his agit verbis, cum de ouibus mercandis tractat. De reliquo, antiqua fere formula vtrunt: cum emtor dixit tanti sint mihi emta? & ille respondit, sunt, & expromisit nimos: Emtor stipulatur prisca forma sic, illa ce oues, qua de re agitur, sanas recte esse vt pecus ouillum, quod recte sanum est, extra lucam, surdam, minam, id est, ventre glabro: neque de peccore morbofo esse, habereque licere, hæc sic recte fieri spondes? Hodie verborum formulæ sublatæ sunt, lege Leontis, quæ tantum sensum & consonantem verborum intellectum ab vtraque parte solum desiderat, quibuscuq; verbis expressus sit, §. in hac re, de verb. oblig. l. omnes stipulationes, §. C. de contrah. & commut. stipul. siue Latinis aut Græcis, aut quibuscuque alijs, dummodo a contrahentibus intelligatur quid dicatur siue per se, siue per interpretem, in l. §. fin. de verb. obligat. P. §. vtrum, eod. tit. apud Iustinia. l. Græco, de fideiussor. in P. Liberumque est interroganti verba stipulationis ex arbitrio componere. Ideo verba si dubia sunt, contra eum, vt qui potuerit componere & dicere interpretantur auctore Celso. l. quequid astringenda, de verb. oblig. C. apud Plautum, in pseudolo. Bal. Rogato obsecro, hercle gestio promittis? Sim. Nil illam periculum est, quod sciam stipulari ut concepisti verba. Roganti minus dabis? Bal. dabuntur. Fiunt itaque stipulationes ex mente contrahentium, pure, in diem, sub conditione, sub modo, cum accessione personarum & rerum. §. omnis stipulatio, de verb. oblig. l. obligationum fere, de actio. P. Imo si quis interrogatus num spondeat, & respondeat, quod vis faciam, verbis obligatus censetur, l. blanditus, C. de fideiussor. adicitur & pœna aliquando, & plerumque sine pœna, l. cum quid, de verb. oblig. sunt stipulationes.

24. §. Ceterum ignorandum non est, ex legis auctoritate in alijs stipulationem fingi interuenisse, si omnia fuerit, & hæc sit sine verbis: vel melius verba suppleantur, dum effectum stipulationis, perinde ac si interposita esset, lex indulget, vel præsumit. Estque tacta stipulatio, qualis intelligitur in dotis datione, de ea

restituenda, l. vnicò, C. de rei vxor. acti. & in arrogacione, de bonis arreati post eius mortem restituendis, l. non enim agitur, & l. his verbis, de adop. in P. & in causa fideiussorum tutorum, qui nomina sua in acta redigi passi sunt. l. cum offendimus, §. 4. §. 1. de fideiussor. in P. Præsumit & lex stipulationem vere interuenisse, si instrumentum de ea compositum id referat. l. optimam, §. 14. de contr. & commut. stip. C. l. 1. eod. item si quis literis se præstaturum cauerit, id est, promiserit, si inter presentes actum est, intelligi vult lex verba præcessisse stipulationis, l. Titia, §. 134. §. idem respondit, in 2. de ver. obl. P. & omnia præsumuntur solemniter acta, si de contrario non constat. l. sciendum, de verb. obl. l. ex hac, de dolo, in P.

§. Vtilitas huius stipulationis, stipulantis est, si is qui stipulatur sibi querere possit: sin minus, domini, si per se reum, l. 1. de stipulat. seruar. P. §. fin. eod. tit. ap. Iustinia. & patris, si per filium familias fiat. l. fin. de inutil. stip. C. Pater stipulando filio qui est in sua potestate, sibi stipulari videtur. l. 2. C. de contrah. stip. Qui stipulatur cum morietur, sibi & heredi stipulari videtur. l. 4. de contrah. stip. C. l. fin. C. eod. §. Si si & alteri quis stipuletur absenti iure ciuili, in per. 16. sona absentis est stipulatio inutilis, pro parte autem stipulantis valet: & in totum si sua interest, l. si mihi & Titio, & l. sum qui ita, de verb. obl. §. quod si quis sibi, de inutil. stip. vt si stipulando pecuniam suam crediderit, l. inter stipulamem, §. alteri, de verb. oblig. l. 3. C. de inutil. stipul. habetur namque ratio tunc contractus bonæ dei mutui, in quo vt in similibus adiectio personæ alterius non obest quin ex integro queratur contrahenti. l. 3. C. de contrah. stip. l. fin. C. de inutil. stip. §. Transiit & omnis stipulatio quæ in dando vel in faciendo, vel in vtroque consistit, l. fundus, de contrah. emt. P. in heredes, siue heredum specialis mentio fiat, siue non, cum factum per alios quam contrahentes impleri possit. l. veteris iuris, §. 13. C. de contrah. stipu.

§. Porro stipulationes duos fines habet, vt obligent ad dandū, 18. aut ad faciendum quippiam, vel ad vtrumq; l. veteris, §. 13. de contra. stip. C. ita, quædam in dando, quædam in faciendo consistunt, l. 2. de verb. obl. P. & sub his, & non dare, & non facere continentur: qualis illa, per te non fieri, quominus mihi ire agere liceat, l. 2. §. si. §. l. 3. de verb. obl. ne dolas fiat, vel dolum abesse, l. 4. de verbo. obl. §. M. Terentius ¶ Varro constituit differentiam inter facere, 19. agere, & gerere: vt poeta facit fabulam, non agit: actor agit non facit: & Imperator dicitur res gerere, id est, sustinere, nec tamen facit, nec agit, & proprio nomine dicitur facere, a facie, quod rei quam facit imponit faciem, a qua facie illud quod fit dicitur; verum hæc aliquando translatis confundi verbis. Varro §. de ling. Latin. Quemadmodum & Papinian. in l. verbum facere, §. 21. §. de verb. sign. verbum facere tradit, omnem omnino faciendi causam completi, dandi, solvendi, iudicandi & ambulandi. Sic etiam & Caius, l. licet, §. 8. eod. hæc promiscue vsurpari notauit.

§. Placuit autem pluribus de causis, verborum promissionem 10. efficacem ad coactionem præstationis fidei pertinere. Nam & verbum a veritate dictū autumat Varro, de ling. Lat. §. & mentis visum turpissimum, imò delictum animaduersione apud Persas dignum, Herodo lib. 1. & Antigonus Monoculus mendacii ab Alexandro Magno conuictus, aula pullus, præfecturaque priuatus; Plutarchus in Alex. vita. vt & in iure pœna mendacio plerumque indicta. Vlp. in l. 4. §. 1. quod cum eo qui in alien. potest. ibi, §. l. in verb. propter mendacium nota iura similia. Cicero verborum promissionem iure 12. Tabularum firmitatem habuisse, & deceptionem in his iure ciuili puniunt tradit. Et cum lege duodecim Tabularum esset, inquit, Ciceo. 3. Officior. præstari quæ lingua nuncupata essent, vt qui inficiatus esset, dupli pœnam subiret, a Iurif. consultis etiã pœna reticentiæ est statuta. Et inde iure ciuili verborum conceptiones inuente, & definitæ, §. de constituta, de alt. ad fulciendam in nominatarum, & alioquin debilibus conuentionum causam, & vt verius & tutius nobis consuleremus. Iason in l. cum mota, C. de transact. Et verbis credimus, quodam actu ad obligationem comparandam interposito, veluti stipulatione, l. 2. §. fin. de reb. credit. P. Fuitque necessaria hæc contrahendi per verba formula, firmandaque fuit iuris auctoritate & vinculo, cum res ad manum perpetuo non sint, quibus quando volumus possimus transferre dominium traditione, quod nec nuda pacta efficiunt, l. r. aditionibus, C. de pact. nec nuda pollicitatio: nisi & promissio intercesserit. l. nuda, §. de contrah. stipulation. C. & cum promissione stipulatio, id est, interrogatio & responsio. l. 1. §. qui præsens, de verbo oblig.

§. Quamobrem omnes stipulationes, sui natura cautionales sunt

facit, hoc enim agit in stipulationibus, ut quis cautior sit & fecerit, interposita stipulatione. *Ulpianus in l. 1. §. communis sunt, de praetoria stip. P.* Sic enim oritur in actio personalis.

De Actionibus obligationis verborum.

C A P. 2.

- 1 *Actiones vim obligationum ostendunt.*
- 2 *In actione stipulationis res num certa vel incerta perpenditur, & quae stipulationes certa, vel incerta.*
- 3 *Certi conditio pro certa, pro incerta ex stipulatu actio.*
- 4 *Incerta res hic, quomodo accipienda.*
- 5 *Actio hac ex stipulatione, pro quibus, & quibus datur: & contra quos.*
- 6 *Quando ex stipulatione agi potest, & quando ex forma.*
- 7 *Qua quod interest venit in stipulationem, post moram.*
- 8 *Stipulatio contractus stricti iuris.*
- 9 *Poenam solvendo quando liberatur promissor, eodem.*
- 10 *Fructus quando ex stipulatione rei petiti solvantur.*
- 11 *Stipulationum fo. male, & pacta observari debent. Et quae clausulae obsequari debent. eod.*
- 12 *Stipulationum alia parte, alia sub conditione, alia in diem sunt. De earum effectu, eod.*
- 13 *Facienda stipulationes quomodo examinanda.*
- 14 *Dandi stipulationes, quomodo producant effectum.*
- 15 *Stipulationum alia dividuntur, alia in diem dividuntur.*

1 **A**ctiones vim inesse conventionibus indicant, & propter illas vinculum quoque firmatum fuisse apparet. *Si quis, inquit Cicero, quod stipondit, qua in re verbo uno se obligavit, id non facit, manura iudicio sine ulla religione iudicis condemnatur. pro Caccina, paulo post principium.*

2 **I**n actione itaque res primum perpendenda, quae in stipulationem veniunt, ex quibus certa vel incerta sit stipulatio. Certa dicitur stipulatio, quando id quod in eam deductum est, quid, quale, quantumve constat: & contra, incerta, si non appareat quid, quale, quantum. *In stipulationum quaedam 74. & l. ubi autem, 75. de verbor. oblig. fu. in l. certum, de reb. cred. P.* Lucet quoque sunt stipulationes, vel ratione futuri temporis, ad quod referuntur: ut, promittis mihi 10 annos singulos quoad vitam, *l. si Stichum aut Pamphilum, de verbor. oblig. quammis eum moriendum esse certissimum sit, mortis tamen dies incertus est, l. de condit. & demonstrat. P.* aut ratione quantitatis: ut, promittis te mihi pecuniam credituram: petam enim si non credas quanti mea intererit. *l. si penam stipulatus fuero, 58. de verborum obligat. Q* Si vim certa res in stipulationem venit, datur certi conditio specialis, ex stipulatione: si autem incerta, ex stipulatu, si non fiat, vel si non detur, quod convenit: vel si aliter fiat, vel contra quam fieri oportuit. *l. de verbor. oblig. Q* Incerta propterea hic accipitur, non quidem omnino incerta ex genere suo toto, quod definitur non possit: nam eius generis stipulationes inutiles omnino sunt, sed tantum ea hic incerta dico ratione speciei, in qua quamvis quid, quale, quantumve continetur, non apparet statim: declaratari & apparere postea tamen possit. *U*bi si quis boni viri Campani amphoras decem stipuletur, vel quid simile, *l. in stipulatus, 115. l. tit. cum, 93. de verbor. oblig. ut fructum proventus, l. ubi autem §. fundi, de verbor. oblig. & ea quae in faciendo consistunt, d. l. ubi autem & l. quoties, & l. stipulatio ista, de verbor. oblig.*

3 **I**n summa actio datur, si contra fidem datam fiat, vel si fiat aliter quam promissum sit, quod pluribus exemplis fulissime in titulo de verborum obligationibus explicatur. Datur ei qui sibi stipulatur, non absentis, cui stipulatio ab alio quam procuratore, vel seruo facta est. *l. si ita stipulatus, 126. §. Chrysegonus de verbor. oblig. l. si §. fin. eod. tit. l. 3. C. de contrah. stipul. in l. si vero, 8. de constitut. pecun. a. l. 13. P. tit. 5. l. quod stipulatus, 10. de solut. lib. 46. P. tit. 3.* Et si quis sibi & Titio stipulatus est, sibi non Titio actio competit, *Paul. l. filius, in §. Vip. l. quod unq. 45. in princip. & §. fin. de verbor. oblig. ex stipulatione filii familias actio quaeritur patri, habita ratione temporis quo filius contra sit: quamvis postea fuerit emancipatus, cum in stipulationibus inspicimus tempus quo contractus, quod ad acquisitionem paternam pertinet, si vires accipiat eo tempore stipulatio, *l. si filius familias, 78. de verbor. oblig. non quando tempore emancipationis vires capit, ut in illa, quantam pecuniam Titio credidero, l. quidam cum filium, 132. §. si de verbor. oblig. quae omnia & conveniunt in serui stipulatione observate, qui stipulatio extra factam domino quaerit actionem, l. fin. de stipul. seruorum, P. l. quae legata, 18. de reg. iur. §. sine autem, de stip. seruor.**

ut procurator domino vitem. *l. si procurator, 79. de verbor. obligat. P.* Heredes & contra heredes contractum datur etiam actio ex stipulatione, si facti & realis sit, *l. stipulatio ista, 38. in princip. & §. sicut autem, & §. sed si quis, de verbor. oblig. P. l. si ita stipulatus, 92. eod. l. veteris, 13. de contrah. stip. C.* non etiam si personalis: nisi de herede nominatim caveatur. *§. at si ita, de verbor. oblig. d. l. stipulatio ista, §. quis ita, & l. eum qui, 56. §. quis ita, de verbor. oblig.*

4 **Q**ui agere vult vult, expectare tempus quo agi potest, & §. omnis de verbor. oblig. l. eum qui calendis, & l. qui hoc anno cum sim. eo. tit. in P. & petere loco debito, & destinato solutioni non alibi, l. 1. & 2. §. fin. de eo quod cert. loc. P. alioquin plus tempore & loco peteretur. *§. plus autem, & §. loco plus, de actio. c. 1. de plus petis ap. Gregor.* Sicut & contra, minus soluitur, quando non suo tempore, & loco soluitur: quare ratione eius quod interest alibi peti vel solui, quam ubi placuerit, prodita est arbitraria actio utilis. *d. l. 1. §. fin. & l. 2. de eo quod cert. loc. Et datur quidem in bonae fidei iudiciis actio ex eo contractu quo convenit certo loco praestari, veluti ex emptione, & locacione, si in his placuerit id ipsum, sed si stipulatio interuenit, ex stipulatu dabitur actio quod certo loco. *l. in bonae fidei iudiciis, de eo quod cert. loc. Q* Venit & in stipulatione quantum mea interest, si dem non fuisse impletam stipulationis, post moram. *l. si poenam, 68. l. quoties, §. l. cum stipulatus, 113. §. fin. & l. si fundum certa die, 114. l. si ita quis promissus, 135. §. ea lege, de verbor. oblig. P. l. si quis ab alio, 137. §. fin. de re iud. P. l. si quis in sua voc. non. ser. lib. 3. P. tit. 6.* Si tamen poena adiecta fuisset, de ea primum agenda esset, *d. l. quoties, 81. de verbor. oblig. & l. qui Rome, 122. §. Flavius Hermus, eo.* Et eius praestacione liberabitur, qui promissus: quia sola poena in stipulatione est. *l. obligationum fere, 43. §. si ita, & §. sed si nautem, de verbor. oblig. l. 4. §. Labeo ait, de doli exceptio. lib. 44. P. tit. 4.* nisi si quid aliud dictum sit, quod palam exprimi debet.*

5 **V**ipote si existit contractum hoc stricti iuris, *l. quicquid adstringens, de verbor. oblig. in P.* vel nisi poena pro solutione facienda debiti adiecta: nam tunc debetur semper debitum, sed mora facta solvendi die dicta, poena ultra debetur. *l. traiecit, 2. de actio. P.* Et datur stipulationes censentur, & vna alteram non censetur novare, *ut in l. cum stipulatus fuero, 90. de verbor. oblig. P. iuncta l. obligationum fere, §. fin. de act. in P.* Qui vacuum sibi possessionem tradi stipulatus est in venditione, fructus ex stipulatione petere non poterit, quamvis ex emto consequatur. *l. 3. §. si emtor, de actio. emt. lib. 19. P. tit. 1.* Sic & Paulus respondit, in l. videamus, 38. §. si actionem, de usur. lib. 22. P. tit. 1. Si actionem, inquit, habeam ad id consequendum, quod mecum non fuit, veluti ex stipulatu fructus non consequar, etiam si mora facta sit, nisi acceptum sit iudicium, & post acceptum. *Q* Vipianus tamen eum qui stipulatus sit rem dari & vacuum possessionem tradi, fructus postea captos, in certacione ex stipulatu petere posse tradit, & partus, *Ulpianus l. 4. de usur. in P.* quia qui vacuum possessionem tradi promiserit, non nudam factum stipulatur, sed etiam bonorum, *l. in consuetionalibus, 53. §. si de verbor. oblig. id est praestari rem in eo statu quo erat, cum stipulatio facta est: unde recte accessiones quae postea aduenierint, petentur.*

6 **P**erpetuo tamen observanda sunt conceptiones stipulationum, & quae in illis placita fuerint: quia contractantes illis formam dant ut praetoris, praetor. *d. l. in consuetionalibus, l. 1. §. si conuenis, de post. in P. l. 1. de pact. in P.* Et clausulae nominatim appositae, sequenda sunt. Et plerumque in praefationibus conuenta censentur in stipulationibus repetita. *l. Titia quae ex alio, 134. §. 1. de verbor. oblig. Sed & doli clausula generalis ad ea quae nominatim cautata non sunt pertinet, *l. stipulatio: omnis commodissimum, 53. §. si de verbor. oblig. nec solum ad ea quae per se ante defuncta, quae ex propria definitione intelligenda sunt, l. doli clausula, 119. & l. si ita quis, 153. §. fin. eo. tit. de verbor. oblig.**

7 **I**n actione, vel agendi tempore, tursum alia diuisio seu distinctio obligationis verborum observanda est: ut aliae pure sint stipulationes, aut in diem, aut sub conditione fiunt. *§. omnis, de verbor. oblig. P. l. obligationum fere, de act. in P.* Quod pure stipulatione concipitur, statim peti potest, *d. §. omnis, l. eum qui calendis, 41. §. si de verbor. oblig. P.* cum aliquo tamen temperamento: non enim venire debet creditor cum sacco paratus. *l. quod dicimus, de solutio. P. l. in omnibus, de reg. iur.* Nisi etiam locus adiectus stipulationi, spatium temporis inducat, *d. l. eum qui, §. fin.* nam adiectio loci quo dandum sit, tempus tacite inducit quod expectandum est, donec eo venire possit arbitrato iudicis, id est, boni viri decretaendum, qui aestimet, quanto tempore bonus pater familias efficere possit id quod aliquis se factum promissit. *l. interdum, 171. l. continuus, 137. §. cum ita, de verbor. oblig. §. loca. eo. tit. ap. Instum.* Sic & si ex diuisione